

Két kiemelt javaslatunk a problémák dokumentációjának kiegészítésére:

A Balaton és vízgyűjtője jó állapotba hozásának érdekében sok költséges műszaki beavatkozás folyt az elmúlt évtizedekben. A VEAB 1997-ben készített ezek hatása-iról összefoglaló tanulmányt (A Balatonkutatás eredményei). Kérjük, hogy az 1997 óta eltelt időszak kutatásairól és beruházásairól készüljön hasonló mélységű és terjedelmű áttekintő anyag! Egy ilyen tanulmány hozzásegítené a Balaton körül élőköt a tájékozódáshoz. Civil szemmel csak az elmúlt évtizedek intézkedéseinek tükrében láthatók át és értékelhetők reálisan a jelen problémái.

Már az idén befejeződő vízgyűjtő-gazdálkodási ciklus tervezésekor, 2009-ben javasoltuk a medence kotrásának folytatását. Akkor beláttuk, hogy a tevékenység szükségességének ökológiai szempontjait fölülírják a pénzügyi lehetőségek. Azzal azonban nem értünk egyet, hogy a Jelentős kérdések között a problémát most nem is említik. (Még a "kotrás" szó sem fordul elő a szövegben!)

Most kezdődnek a VGT-2 társadalmi vitájának eseményei: előadások, fórumok, vélemények, javaslatok gyűjtése, konzultációk a tervezőkkel. Szeretnénk, ha addig megismernék a vízgyűjtő-gazdálkodást, a Balaton, a befolyó vizek és a halastavak mostani problémáit, hogy megalapozott véleménnyel, javaslattal segítsék a tervezőket.

Ön mit tehet a jó balatoni tervek kialakításáért?

Iratkozzon föl hírlevelünkre!

A föliíratkozás a NABE VGT honlapján lehetséges:

<http://balaton.kornyezetvedok.hu>.

Ha többet szeretne tudni a Víz keretirányelvről és a vízgyűjtő-gazdálkodás tervezéséről, böngéssze a civilek honlapját:

<http://vgt.kornyezetvedok.hu>.

Várjuk őszi VGT fórumainkon!

Összeállította: Dr. Hajósy Adrienne, NABE

A Balaton és a vízgyűjtő-gazdálkodás

Új szemlélet a vizek megőrzéséhez, használatához

Az európai vízgazdálkodási norma, a Víz keretirányelv (2000) új szemlélet és új jogszabályok bevezetésére kötelezte az EU országait. A cél, hogy az európai vizek, a nagyok és a kicsik egyaránt, jó állapotba kerüljenek 2021-ig. A részletes célok:

- A vizekkel kapcsolatban lévő ökoszisztémák védelme, állapotuk javítása.
- A hasznosítható vízkészletek hosszú távú védelmére alapozott fenntartható vízhasználat.
- A szennyezőanyagok kibocsátásának csökkentésével a vízminőség javítása.
- A felszín alatti vizek szennyezésének fokozatos csökkentése, és további szennyezésük megakadályozása.
- Az árvizek, aszályok hatásának mérséklése.

Új az is, ahogyan a víz állapotát minősítjük. A kémiai vizsgálatok fölé nőtt a vizek élővilágának kutatása. A víz akkor jó állapotú, ha a benne élő természetes ökoszisztéma egyedei "jól érzik magukat", populációjuk stabil. Hosszas kutatómunka alapozta meg annak az öt élőlénycsoportnak a kijelölését, amelyeket minden európai vízben kötelező vizsgálni a víz "jó" vagy "rossz" minősítésének eldöntéséhez.

Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

A cél, hogy a vizet és a közpénzeket egyaránt pazarló technokráciát felváltsa a vízmegőrzés, és az önszabályozó természeti rendszerek helyreállítása. A feladathoz tervek, ún. vízgyűjtő-gazdálkodási tervek készülnek, hat éves ciklusokra. 2015 decemberében véglegesíti a kormány a második tervet (VGT-2), amely a 2016-2021 időszakra határozza meg, mi fog történni a vizeinkkel. A VGT-2 jelentőségét növeli, hogy vízgazdálkodásra EU-s forrás csak olyan projekt keretében használható föl, amelyik szerepel a VGT-2-ben.

A VGT-2 nagy lehetőség, nemcsak a magyarországi vizek és a vizes élőhelyek védelme, értékeinek megőrzése szempontjából, hanem az állampolgárok számára is demokratikus jogaik érvényesítésére. A magyar jogrendszerbe beépített európai normák kötelezővé teszik, hogy az érintett népeesség javaslatai, véleménye szerepeljen a vízügyi beruházások terveiben. A kötelezés betartását a jogi normák szankcióval segítik: európai uniós forráshoz csak az érintett népeesség javaslatait, véleményét tartalmazó projektek juthatnak. Nem csekély pénzről van szó, 2020-ig 1900 milliárd forintot használhat föl Magyarország vizeinek jobbá tételére.

A Balaton vizének minősége

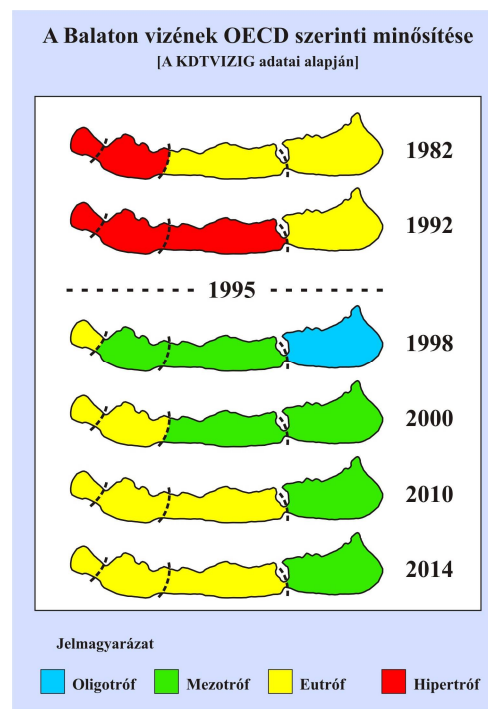
A Balaton és térsége egyike a négy nagy magyar vízgyűjtőnek. A Balaton jó vízállapotának és csodaszép környezetének megőrzése alapvető fontosságú a térség legfontosabb "munkáltatójának", az idegenforgalomnak. Hivatalos és civil szervezetek sokasága tevékenykedik a jó állapot megtartása érdekében.

A kiemelt figyelemnek történelmi okai vannak. A Balaton vizének minőségét a múlt század hatvanas éveiben kezdte rontani az emberi tevékenység okozta tápanyagterhelés. Halpusztulások (1965, 1975, 1980), madárpusztulás (1978), a fürdözést és a hajózást nehezítő hínárosodás, bőrbántalmak a fürdőzők körében, vízvirágzás -- a Balaton állapotának javítása (megmentése) érdekében azonnali lépéseket kellett tenni. A Balaton vizének minőségét alapvetően az eutrofizáció (elnövényesedés) folyamatának felgyorsulása veszélyeztette. A fő ok, az emberi tevékenység miatt a vízbe kerülő, biológiailag hozzáférhető foszfor mennyiségének növekedése volt. Az illetékes tudományos tanács prognózisa szerint - beavatkozás nélkül - egy-két évtized alatt fürdésre alkalmatlanná vált volna a tó.

A beavatkozások azonnal, a múlt század nyolcvanas éveinek elején megkezdődtek. Jelentősebb mozzanatai:

- a Kis-Balaton tározó építése,
- a tisztított szennyvizek foszfortalanítása,
- a tisztított szennyvíz kivezetése a Balaton vízgyűjtőjéről,
- a belső foszforterhelés csökkentése kotrással,
- a műtrágya felhasználás visszaszorítása.

A beavatkozások sikeresek voltak. Hatásuk azonban csak néhány éves eltolódással jelentkezett, miközben újabb, a vendégeket elriasztó jelenségek léptek föl: angolnapusztulás (1991), algainvázio (1992).

A fordulat éve 1995. A Balaton azóta fürdésre alkalmas, jó minőségű. Az ábra mutatja a vízminőség jóra fordulásának történetét.

Megoldandó problémák természetesen maradtak, a tó vízminőségi szempontból négy, jól elkülöníthető medencéjében más és más. A Balaton kotrását csak részlegesen valósították meg, ezért a két nyugati medence fő gondja az iszaposodás, amely egyformán nehezíti a strandolók és a hajósok életét. Általános probléma a nádasok pusztulása, a Balatonba érkező, nem kellően rendezett vízfolyások, a településekről lefutó csapadékvíz.

A Balaton, a VGT-2 és a civilek

A VGT-2 társadalmi vitájában az itt élőknek lehetősége van, hogy javaslataikkal, véleményükkel segítsék a Balaton részvízgyűjtő tervezőinek munkáját. A NABE idén a társadalmi vita koordinátoraként is szeretne hozzájárulni a Balaton védelméhez. Munkánkat a Norvég civil alap támogatja.

A feladat nem új. Már 2009-ben, a VGT-1 társadalmisításában is szervezői feladatokat vállaltunk. A most záruló VGT-1 időszak eredményei vagy eredménytelensége akkori munkánkat is minősíti. A VGT-1 hivatalos értékelését a 2014 végén közzétett ún. Jelentős vízgazdálkodási problémák (OVF) jelenti. Ennek társadalmi vitája még tart.